

2020-11-30

R E M I S S V A R

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se
johanna.demander@regeringskansliet.se

FI dnr 20-24624
(Anges alltid vid svar)

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 408 980 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Riksrevisionens granskningsrapport Finansinspektionens arbete för att motverka intressekonflikter (RiR 2020:18) (Fi2019/03584)

Med anledning av Riksrevisionens granskningsrapport *Finansinspektionens arbete för att motverka intressekonflikter* lämnar Finansinspektionen följande remissvar.

Sammanfattning

I remissvaret behandlas Riksrevisionens granskningsrapport genom att Finansinspektionen lämnar kommentarer till granskningen, redogör för redan vidtagna åtgärder och beskriver de åtgärder som Finansinspektionen planerar att genomföra. Finansinspektionens uppfattning är att Riksrevisionens rekommendationer tillgodoses genom att de redovisade åtgärderna genomförs.

Bakgrund

Riksrevisionen har granskat Finansinspektionen utifrån frågeställningen om Finansinspektionen bedriver ett effektivt arbete för att motverka intressekonflikter mellan myndighetens uppdrag och de anställdas privata intressen. En utgångspunkt för granskningen är det stora personalutbyte som sker mellan Finansinspektionen och de företag och institut som Finansinspektionen har att granska. Denna omständighet kan undergräva förtroendet för myndighetens förmåga att utföra sitt uppdrag opartiskt och effektivt.

För att besvara frågeställningen har Riksrevisionen bland annat studerat Finansinspektionens styrande dokument avseende jäv, muta och rutiner för karantän. Riksrevisionen har vidare undersökt hur reglerna tillämpas genom att intervjua ansvariga chefer och särskilda befattningshavare samt genom en enkätundersökning till myndighetens handläggare. Riksrevisionen har undersökt om Finansinspektionen har ändamålsenliga regler, riktlinjer och

arbetsprocesser för att motverka intressekonflikter samt om myndigheten gör tillräckligt för att säkerställa att dessa regler, riktlinjer och arbetsprocesser tillämpas så som det är tänkt och med avsett resultat.

Riksrevisionens slutsats är att Finansinspektionen har utrymme till förbättring i arbetet för att motverka intressekonflikter och lämnar sammanfattningsvis följande rekommendationer till Finansinspektionen för att motverka risken för intressekonflikter:

- Finansinspektionen bör öka utbildnings- och informationsinsatserna om intressekonflikter och statstjänstemannarollen.
- Finansinspektionen bör utveckla sin kontroll och uppföljning av hur myndighetens regler och insatser inom området fungerar i praktiken.
- Finansinspektionen bör i ökad utsträckning dokumentera anmälningar och beslut när det gäller frågor om jäv, bisysslor och andra intressekonflikter.

Finansinspektionens inledande synpunkter

Finansinspektionen välkomnar Riksrevisionens rapport och är medveten om de utmaningar som ett högt personalutbyte med finansbranschen innebär. Detta är ett viktigt skäl till att Finansinspektionen bedriver ett kontinuerligt arbete för att motverka jäv och intressekonflikter.

Riksrevisionens granskning visar att Finansinspektionen har ändamålsenliga och korrekta styrdokument på området. Det är till exempel tydligt att den som är jävig måste anmäla detta och inte får delta i handläggning och beslut i ärenden. Resultatet av den enkätundersökning som Riksrevisionen har genomfört visar vidare att handläggarna på Finansinspektionen till stor del anser att styrdokumenterna är värdefulla kanaler för information och att de har god kännedom om vilka regler och riktlinjer som gäller på Finansinspektionen för att motverka intressekonflikter. Omkring 87 procent av enkätens respondenter anser att Finansinspektionen har ett väl fungerande system och vidtar lämpliga åtgärder för att hantera jäv och intressekonflikter. Det utgör en god grund att stå på när Finansinspektionen nu vidtar ytterligare åtgärder för att, utifrån Riksrevisionens rekommendationer, motverka jäv och intressekonflikter.

Finansinspektionens åtgärdsplan

Med anledning av Riksrevisionens rapport har Finansinspektionen tagit fram en åtgärdsplan som anger vilka åtgärder som ska vidtas, vem som är ansvarig för åtgärderna och vid vilken tidpunkt åtgärderna ska vara slutförda. Vissa delar av åtgärdsplanen är redan genomförda. Andra delar behöver längre tid för att genomföras. Till exempel krävs det viss utredning för att bedöma vilka åtgärder kring uppföljning och dokumentation som är mest ändamålsenliga innan mer specifika åtgärder genomförs. Klart är dock att Finansinspektionen kommer att vidta åtgärder i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer.

De som främst ansvarar för åtgärderna enligt åtgärdsplanen är avdelningarna HR och Juridisk samordning samt chef regelefterlevnad. Finansinspektionens chefsjurist ansvarar för koordinering och uppföljning av planen.

Nedan presenteras Finansinspektionens åtgärder enligt planen tematiskt uppdelade efter Riksrevisionens rekommendationer.

Utbildningsinsatser

Riksrevisionens rekommendationer är att Finansinspektionen bör öka sina utbildnings- och informationsinsatser om intressekonflikter och statstjänstemannarollen. Riksrevisionens rekommendationer är att det bör finnas utbildningsmoment som all operativ personal ska genomgå med viss regelbundenhet och att myndigheten bör underlätta för personalen att tolka bestämmelserna om intressekonflikter.

Under våren 2020 uppdaterade Finansinspektionen det utbildningspass som hålls för nyanställda under den för dem obligatoriska introduktionsveckan. Utbildningspasset behandlar frågor om bisysslor, jäv och andra intressekonflikter och leds av en myndighetsjurist. Efter uppdateringen har utbildningen utökats med fler exempel på vad som kan innebära en jävssituation och hur man som anställd kan tänka kring att ha bisysslor. Tiden för utbildningen är disponerad för att möjliggöra diskussion och reflektioner. Utbildningen ses över inför varje nytt utbildningstillfälle.

Av Riksrevisionens rekommendationer framgår att det är av vikt att Finansinspektionen tillser att utbildningsinsatser återkommer regelbundet och upprätthålls över tid. Finansinspektionen kommer därför ta fram en fördjupad utbildning om bisysslor, jäv och andra intressekonflikter som ska hållas för myndighetens samtliga medarbetare. Utbildningen bygger på det pass som genomförs för nyanställda men kommer att innehålla ytterligare fördjupning och problemdiskussion. Eftersom utbildningen kommer att hållas fristående från andra utbildningsmoment innebär den ett tydligt fokus på intressekonflikter. Enligt åtgärdsplanen ska Finansinspektionen kunna erbjuda utbildningen från februari 2021.

Under introduktionsveckan genomgår Finansinspektionens anställda e-utbildningen ”Jag i staten”. Innehållet i denna utbildning har till stor del tagits fram av Statskontoret och berör rollen som statsanställd, god förvaltningskultur och den statliga värdegrunden. Denna e-utbildning har även erbjudits samtliga medarbetare under våren 2020.

Som ett led att ytterligare fokusera på den statliga värdegrunden hade Finansinspektionen planerat att samtliga medarbetare skulle genomföra dilemmaövningar i ämnet under våren 2020. Under övningarna, som sker under ledning av Statskontoret, presenteras ett antal dilemman som berör rollen som statsanställd och den statliga värdegrunden. Övningarna innehåller inte tydliga svar om rätt eller fel utan syftar till att få igång tankar och diskussioner.

Utbildningen sköts på framtiden med anledning av pandemin, men den ska nu genomföras under våren 2021.

Kontroll och uppföljning

Riksrevisionens rekommendationer är att Finansinspektionen bör utveckla kontroll och uppföljning av hur myndighetens regler och insatser för att motverka intressekonflikter tillämpas och fungerar i praktiken. I detta bör ingå att noggrant följa arbetet inom ramen för myndighetens berednings- och beslutsprocesser.

Mot bakgrund av Riksrevisionens rekommendationer kommer Finansinspektionen att se över hur frågan om intressekonflikter utvärderas inom ramen för myndighetens processer (exempelvis undersökningsprocessen och sanktionsprocessen). Samtliga processer bör innehålla ett avslutande utvärderingsmoment och det kan vara lämpligt att där införa kontrollfrågor om hur frågor om jäv och andra intressekonflikter har hanterats i den process som utvärderas. Överväganden om lämpliga kontrollfrågor kommer att göras under år 2021.

För att ytterligare utveckla kontroll och uppföljning kommer Finansinspektionen även utreda om det är lämpligt att i egen regi genomföra återkommande enkätundersökningar motsvarande den Riksrevisionen gjorde vid sin granskning. Riksrevisionen ställde bland annat frågor om hur väl medarbetarna kände till Finansinspektionens regler och riktlinjer, om de hade beretts tillfälle att diskutera frågorna med sin chef och hur de uppfattade att resultatet blev efter sådana diskussioner. Enligt Finansinspektionen ger denna typ av undersökning ett gott underlag för uppföljning. Resultatet är värdefullt för att identifiera riskområden och för överväganden om hur arbetet lämpligast ska bedrivas vidare. Vid en undersökning i enkätform kan medarbetarna svara anonymt och resultaten kan följas över tid. De närmare formerna för att genomföra en enkätundersökning behöver dock utredas. Som utgångspunkt bör undersökningen riktas till samtliga medarbetare och den bör återkomma vart annat/ vart tredje år. Momentet är tidsatt i åtgärdsplanen till den 30 juni 2021 och är den åtgärd som kommer att kräva längst tid för Finansinspektionen att slutföra.

Dokumentation

Riksrevisionen rekommenderar Finansinspektionen att i ökad utsträckning dokumentera anmälningar och beslut när det gäller frågor om jäv, bisysslor och andra intressekonflikter.

Med anledning av rekommendationerna om ökad dokumentation har Finansinspektionen sett över rutinerna vid nyanställning. I den intervjuguide som används ingår att informera om regler för anställdas innehav av finansiella instrument samt om hur myndigheten hanterar frågor om bisysslor och jäv. Guiden möjliggör dialog om dessa frågor. En översyn ska även genomföras om

de mest lämpliga formerna för att årligen behandla frågor och information om bisysslor och jäv för befintliga medarbetare.

I dagsläget dokumenterar Finansinspektionen jäv exempelvis när en ledamot anmäler det vid ett styrelsesammanträde. Den vanligast förekommande hanteringen av jäv är dock att i faktisk mening, genom att leda och fördela arbetet, se till att den som är jävig aldrig deltar i handläggningen. Det ter sig alltför långtgående att dokumentera samtliga dessa överväganden. Inte desto mindre visar Riksrevisionens granskning att det finns utrymme för förbättringar kring hur Finansinspektionen dokumenterar de anställdas anmälningar om jäv och bisysslor.

För att Finansinspektionen ska ha utökade och ändamålsenliga rutiner för dokumentation krävs en rad överväganden. Som ett första steg pågår därför en analys av de olika alternativ myndigheten har för att dokumentera jäv, bisysslor och andra intressekonflikter. Analysen kommer att mynna ut i förslag på hur dokumentation ska ske i olika situationer, exempelvis i samband med nyanställning, ändrade familjeförhållanden, vid handläggning av ett enskilt ärende eller när frågan om jäv uppstår vid ett möte. Finansinspektionen behöver särskilt analysera hur förslagen förhåller sig till skyddet för medarbetarnas integritet, dataskyddsregelverket och möjligheterna till uppföljning och kontroll. Analysen ska vara färdigställd före årsskiftet 2020.

Efter att Finansinspektionen tagit ställning till hur den utökade dokumentationen ska genomföras behöver styrdokumentet om jäv, muta och bisyssla revideras. Även dokumentkategorin ”Frågor och svar” som finns publicerade på Finansinspektionens intranät behöver revideras så att innehållet överensstämmer med vad som anges i styrdokumentet.

Utifrån Riksrevisionens granskning finns det även skäl att ta fram information om vad en anställd bör tänka på om han eller hon deltar i en pågående rekryteringsprocess hos ett företag som står under Finansinspektionens tillsyn och om vilken funktion inom myndigheten som då kan bistå den anställde med rådgivning och stöd. Ett utkast till vägledning har tagits fram. Frågan kommer att behandlas särskilt av myndighetens etikråd.

Slutsats

För Finansinspektionen är det av största vikt att hantera frågor om jäv och intressekonflikter på ett oklanderligt sätt och att förtroendet för myndighetens förmåga att utföra sitt uppdrag opartiskt och effektivt inte kan ifrågasättas. Genom att vidta de ovan redovisade åtgärderna anser Finansinspektionen att de rekommendationer som Riksrevisionen har lämnat kommer att tillgodoses. Finansinspektionen vill dock betona att arbetet för att motverka intressekonflikter inte är avslutat i och med dessa åtgärder. Frågorna är ständigt aktuella och behöver genomsyra myndighetens arbete över tid.

Detta remissvar har beslutats av generaldirektören Erik Thedéen efter föredragning av myndighetsjuristen Lisa Holm. Chefsjuristen Eric Leijonram har deltagit i ärendets slutliga beredning.

FINANSINSPEKTIONEN

Erik Thedéen
Generaldirektör

Lisa Holm
Myndighetsjurist
08-408 989 04